

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H.C. van der Ent, Dordrecht-Centrum; Ds. H. van Leeuwen, Dierbergen; Ds. L.W. van der Meij, Zaamslag; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Bunschoten; Ds. P. van Zonneveld, Doornspijk; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13, 4231 BP Meerkkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

„Die overwint, Ik zal hem maken tot een pilaar in de tempel Mijns Gods en hij zal niet meer daar uitgaan . . .”

Openbaring 3 : 12a.

Wat zijn de beloften van de verhoogde Christus tegelijkertijd gepast en verrassend. Zeker komt dit niet het minst uit, als Hij aan die overwint in de gemeente van Filadelfia een bijzondere plaats in de hemelse zaligheid toezegt.

Gepast is die belofte. De gemeente van Filadelfia was in het midden van de zeven Klein-Aziatische gemeenten de rijkst bevestigde gemeente. Geen bijzondere zonde of misstand wordt in haar aangewezen. Dit betekent niet, dat zij zichzelf zo ziet of noemt. „Gij hebt kleine kracht”, zegt de Christus van haar. Klein en zonder aanzien was zij voor het oog. Zwak in haarzelf, echter stond die kleine kracht de getrouwheid niet in de weg. Gods Woord werd bewaard en de Naam van Christus niet verloochend. De Heilige en Waarachtige getuigt dat van haar, omdat dit vrucht is van het werk van Zijn Geest.

In haar was dus al iets van een pilaar. En nu sluit de Heere hier aan bij Zijn eigen werk door het uitzicht te ontsluiten voor die overwint een pilaar te worden in Gods eeuwige tempel.

Maar dan ook tegelijkertijd verrassend. Temidden van de strijd en benauwdheid werd ook de gemeente van Filadelfia geworpen. Het uur van de verzoeking werd haar niet bespaard. Wel deelde zij in bijzondere genade, maar daarom was zij niet volmaakt. En door de strijd heen moest zij gelouterd worden. Doch nu midden in die strijd, waarin omkomen dreigt, wil de Verhoogde een ongedachte zaak in het uitzicht stellen. 't Is alsof Hij laat zeggen: uit genade schenk ik deze plaats der ere. Zo wordt het levend lidmaat van Filadelfia's gemeente bemoedigd met deze wonderlijke belofte.

Een pilaar was en is in het Oosten niet vreemd. De sterkte en schoonheid van een tempel werd vaak afgemeten naar de pilaren of zuilen. Wij weten, dat ook in de tempel van Salomo twee pilaren waren: Jachin en Boaz. Die pilaren werden zo genoemd om te laten zien, waarin de sterkte van het Israël Gods gelegen was. Jachin betekent immers: „de Heere bevestigt” en Boaz: „in Hem - de Heere - is sterkte”. En ongetwijfeld hadden deze pilaren ook buiten hun namen om een bijzondere betekenis.

Een pilaar diende maar niet alleen om de sierlijkheid van het tempelgebouw te vergroten. In de eerste plaats moeten we aan iets anders denken en wel aan de sterkte van de pilaar, die het tempelgebouw draagt en ondersteunt. En het is niet teveel gezegd, als we ervan uitgaan, dat de twee pilaren van de tempel zinnebeeld waren van de kracht die de Heere aan Zijn woonstede onder Israël wilde schenken.

We weten, dat deze twee pilaren aan de ingang van Salomo's tempel niet zijn blijven staan. De tempel te Jeruzalem is verwoest door de vijanden van Babel. Jachin en Boaz zijn in stukken gebroken.

Maar hier klinkt uit de mond van de Verheerlijkte, dat er pilaren zullen zijn, die nooit meer verbroken zullen worden. Zij zullen opgericht worden in de eeuwige tempel. De tempel Gods is hier de tempel

waar God Drieëinig woont met Zijn heerlijkheid en de gemeente van de levende God verkeert. Ziet in de tempel, die door het bloed van het Lam geopend is, zullen Gods kinderen als pilaren een ereplaats krijgen.

We kunnen hier inderdaad maar van stamelen wat het betekent. Pilaar in die tempel te zijn is wel zeker een bijzondere ereplaats. Zij, die daartoe verwaardigd worden zijn door genade zo medegebouwd met die tempel. Geen ogenblik hebben ze dit verdiend Onrein waren ze door de zonde. In de veelheid van hun ongerechtigheden dreigden ze om te komen. En daarbij ná ontvangen genade: onvast, geneigd om van den Heere af te gaan in zichzelf.

Maar wat wonder: zij worden vastgemaakt tot een pilaar. Door hemelse en onverdiende genade sterker. Vast in het heil des Heeren. Dragend de waarheid Gods. Blinkend in eeuwige schoonheid. Versierd met de roem van Gods deugden.

Wat een toekomst is er dan voor Gods gunstgenoten. Hier alles even onzeker wat van hun kant is, maar in de heerlijkheid van de eeuwige tempel is alles vast. Die pilaren zullen ook eeuwig blijven staan. Geen vijand kan ze en zal ze verbreken. Dáár is het: binnen en nooit meer buiten.

Wat kan dit uitzicht ver van de beleving van het leven der genade zijn! De geestelijke lidmaten van Filadelfia lijken voor eigen besef soms meer op gekrookte rieten, dan op pilaren. Ze vrezen menigmaal nog om te komen. Zij leren, dat zij geen ereplaats verdienen hebben. 't Wordt hun nog een groot wonder als zij de minste plaats zullen ontvangen.

Maar nu: Ik zal . . . De ten hemel gevaren Christus is het, Die dit zegt. Hij heeft die ereplaats bedongen voor de Zijnen, doordat Hij Zelf de meest verachte plaats van vloek en schande heeft ingenomen. Door Zijn bloed alleen krijgen ze die plaats in Gods eeuwige tempel.

Daar kunnen ze hier beneden reeds moed uit krijgen. 't Licht nu alles in het werk van de verhoogde Christus. Uit Hem worden door de bediening van Zijn Geest vrezende en machteloze mensen tot krachtige pilaren. In de geloofsgemeenschap met Hem wordt de kracht daarvan reeds hier bevonden. In Hem ligt de waarborg, dat dit eeuwig waar wordt.

Lees niet over twee woorden heen, n.m.l.: die overwint. Die twee woorden mogen ons vermanen tot ernstig zelfonderzoek. We moeten het aan deze kant aan de weet komen of wij zo'n pilaar zullen worden.

Geen overwinning zonder goede strijd. En die goede strijd spreekt hier in het bewaren van Zijn Woord. Wie Zijn Woord niet bewaart, is er zeker niet bij. Wie verloochent de openbaring van de Drieënlige God zal zeker buiten blijven.

Let wel: 't gaat hier om de strijd, die alleen in levensgemeenschap met God door de Heilige Geest gestreden wordt.

Er zullen pilaren omvergeworpen worden, die veel schenen te zijn. Veel gestreden voor de waarheid, zonder de keuze te kennen van het smalle pad voor hun hart. De Heere kroont alleen Zijn eigen werk. Heel erg daarom als we het denken te kunnen blijven doen met onze eigen pilaarvastheid.

Zoek liever deze strijd te kennen. Wonderlijk: in die strijd wordt één geheim gekend. De strijders zijn zwak en toch machtig. Ze raken van eigen kant telkens uitgestreden en weten menigmaal niet verder te gaan. Maar

Van de administratie

2 nieuwe abonnees werden dit keer opgegeven. Terwijl voor de ontmoetingsdag nog een gift van f 10,- werd ontvangen, werden giften van f 10,- f 25, en f 50,- ontvangen via ds. Blom, ds. v.d. Ent en ds. Slagboom en op de giro- en bankrekening f 176,50. Voor dit alles weer hartelijk dank. We blijven nog steeds uitzien naar betalingen van het abonnementsgeld voor de lopende jaargang.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de redactie

1. **Boeken van de administratie.** Deze zijn weer onderzocht en in goede orde bevonden. We hebben in het afgelopen jaar, ondanks de nog steeds toenemende kosten, ons blad kunnen uitgeven zonder verhoging van de abonnementsprijs. Dit kon geschieden dank zij de vele giften en de hoge collecten op onze ontmoetingsdagen. Een woord van dank aan onze administrateur en zijn echtgenote is wel op zijn plaats.

2. **Ontmoetingsdag.** De volgende ontmoetingsdag zal D.V. te Kampen worden gehouden op zaterdag 27 augustus a.s. in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente aan de 2e Ebbingestraat. De kerkeraad heeft het gebouw weer welwillend beschikbaar gesteld. We hopen in het volgende nummer de namen van de sprekers te kunnen mededelen. We willen nu alleen vragen genoemde dag voor dit doel vrij te houden.

3. **Chr. Geref. en Ned. Geref. kerken.** In ons blad is een poosje geleden in twee nummers een uitvoerig en gedegen artikel opgenomen van de hand van Ds. L.W. van der Meij over de verhouding tussen onze en de Ned. Geref. kerken. Hij staat gemotiveerd afwijzend tegenover vereniging van beide kerkgemeenschappen tot één kerkelijke groepering. Dit heeft onze lezers aangesproken. Een hunner gaf te kennen het zeer op prijs te zullen stellen, wanneer dit artikel in brochurevorm zou worden uitgegeven. De brochure zou dan afgenomen moeten worden door lezers in plaatsen waar nogal voorstanders van die vereniging gevonden worden, met de bedoeling de brochure aan al die voorstanders uit te reiken en hen zo tot bezinning te brengen. Hier is immers een dreigend gevaar voor ons kerkelijk leven. We kunnen onze lezer begrijpen. We hebben wel begrepen dat er in sommige plaatsen en streken een hang naar vereniging is en weinig of geen begrip voor de steekhoudende bezwaren daartegen. Het uitgeven van een brochure gaat natuurlijk met kosten gepaard. Die moeten er op de een of andere wijze weer uitkomen. Het is ook nodig te weten of er animo voor zo'n brochure is en zo ja, hoe groot de opslag moet zijn. Daarom zou ik graag reacties willen krijgen van lezers die bereid zijn een aantal brochures af te nemen en daarmee in hun omgeving te gaan werken. Men schrijve mij zo spoedig mogelijk en melde het aantal brochures dat men wil ontvangen. Dan kan daarna worden overwogen of de uitgave verantwoord is. Ik hoop op vele spontane reacties. B.

nu krijgen ze kracht uit Hem en door een gelovend geloof leren ze uit Zijn overwinning strijden en overwinnen.

Dan gaat het door de strijd heen op het

Nieuw-Jeruzalem aan, op de eeuwige tempel Gods.

„O, hoe groot is het goed, dat Gij hebt weggelegd voor degenen, die U vrezen”.

D. Slagboom.

IN DE BEGINNE

Genesis Eén tot Drie en het Gezag van de Heilige Schrift

door Prof. Dr. Edward J. Young

7.

4. De Oorspronkelijke Toestand van de Aarde

Het tweede vers van Genesis Eén wordt ons voorgesteld als een kleine schatkamer van mythologische beweringen. „De aarde nu was woest en ledig”. De woorden woest en ledig zijn in het Hebreeuws enigszins gelijk in klank. De Feniciërs hebben de idee van een god bewaard, waarvan men denkt dat die hier bij betrokken was. Weer anderen denken dat het begrip afgrond, de oorspronkelijke wateren, suggereren dat er boze machten waren.

In al de scheppingsverslagen van de oudheid moet de god de machten van het boze overwinnen. De chaotische wateren beweert men vertegenwoordigen de boze machten. In het Babylonische verslag overwint de godheid de macht van het boze. Dan wordt er nog beweerd dat het Bijbelse verslag een afspiegeling van deze ideeën is.

In het tweede vers van Genesis Eén heeft dit woord **afgrond** enkel betrekking op de oorspronkelijke oceaan. Het beeld dat ons getekend wordt is dat van een aarde bedekt met water, een zeer uitgestrekte diepte. Deze was niet kwaad of zondig. Het was eenvoudig de toestand waarin de aarde in dat stadium verkeerde. Deze diepte was met donkerheid bedekt. Nogmaals, de donkerheid stelt niet iets voor dat moreel kwaad of verkeerd is, zoals vele verklaarders dat stellen.

Voorts lezen we: „De Geest Gods was broedende (of zwevende) over de wateren”. De oude Feniciërs hadden het idee van een wereld die dat opensprong en daaruit werd dan de hemel en de aarde geformeerd. Sommigen vertalen deze woorden als volgt: Een machtige wind snelde over de wateren. Maar het deelwoord dat hier gebruikt wordt, sluit zulk een vertaling uit. Het moet vertaald worden „broedende”. Het beeld is dat van de Geest Gods broedend over alle dingen zoals een vogel op zijn nest broedt en het verwarmt. Zo had de Geest alle dingen onder Zijn zorg en beheer.

Er is geen enkele reden waarom we zouden moeten aannemen dat de toestand beschreven in het tweede vers van Genesis Eén verkeerd of zondig was, waarom we zouden moeten denken dat niet alles onder Gods beheer was, of dat God een mishagen had in wat er bestond. Het is eerder een beeld van een drieënvoudige toestand, bestaande vanaf het tijdstip van het absolute begin der schepping, totdat God zeide: „Daar zij licht”.

Genesis en de Verschillende Cosmogonieën
De vraag wordt wel eens gesteld: Wat is dan de relatie tussen Genesis Eén en de verschillende menselijke cosmogonieën en theorieën van de schepping. Velen beweren dat het Genesis verslag gewoonweg een gezui-verde vorm van het Babylonische verslag is. Toen de Babylonische tabletten eerst ontdekt waren in de negentiende eeuw, werd er een boek gepubliceerd onder de titel: „Het Babylonische Genesis”. Hierin werd beweerd dat het zeer duidelijk was dat het verslag in Genesis eenvoudig was overgenomen van de Babyloniërs. Met andere woorden de Hebreeuwse priesters hadden deze ideeën van Babylonië gebracht en ze in Genesis Eén opgenomen.

Tegenwoordig heeft men deze opvatting nog iets meer verrijkt. Men meent nu dat deze ideeën via de Kanaänieten tot Israël gekomen zijn.

Ik geloof dat al deze pogingen om te vergelijken niet juist zijn. Indien God de Schepper is en het alles gebeurde zoals Hij ons vertelt in het eerste hoofdstuk van Genesis, dan heeft God die waarheid heel vroeg aan de mens geopenbaard. De mens heeft dan ook die waarheid doorgegeven aan zijn nakomelingen. Na de vloed is die waarheid doorgegeven zo wel aan hen die niet in de lijn der belofte waren, als aan hen die wel in de lijn der belofte waren. We

kunnen begrijpen dat de waarheid onder de ongelovigen vervalst is geworden door bijgeloof of superstitie. Zelfs vandaag weten we hoe geruchten zich kunnen verspreiden. Mondelinge traditie is tegenwoordig ook niet een zeer betrouwbaar iets en dit is altijd zo geweest. Onder hen die niet in de ware God geloofden is de waarheid vervalst door de introductie van bijgelovige elementen.

Zo valt het te verklaren dat we in het Babylonische verslag sommige dingen aantreffen die waar zijn en andere die niet waar zijn. Dit is eveneens het geval met andere cosmogonieën. Men treft er elementen van waarheid in aan. Ik ben dus van mening dat dit de overeenkomst verklaart tussen Genesis en het Babylonische verslag. In de gehele wereld treft men cosmogonieën aan die waarheden bevatten die op zichzelf getrouw zijn aan de feiten. In recente tijd is er een boek gepubliceerd waarin dit vraagstuk besproken wordt. De auteur spreekt over de cosmogonieën van Polynesië en Hawaï. Hij vergelijkt deze met de cosmogonieën van het Nabije Oosten. In al deze zijn zekere elementen die afspiegelingen zijn van de waarheid die God oorspronkelijk aan het mensdom heeft geopenbaard.

God heeft iemand verkoren om dit materiaal op te schrijven. Dat kan in geschreven vorm bestaan hebben, en zelfs vóór die tijd in mondelinge overlevering. Ik geloof dat God Mozes gebruikte om dit op te schrijven en dat hij door God geïnspireerd werd. Mozes werd in zijn schrijven voor dwaling bewaard. Zo is het eerste hoofdstuk van Genesis een openbaring van God die hoog uitsteekt boven al de cosmogonieën der oudheid. Daarom moeten wij het Woord lezen in het geloof, dat wat beschreven staat, de waarheid is.

Om tot ons hoofdstuk terug te keren, we vinden in dit tweede vers van Genesis Eén, drie nominale bepalingen. Een nominale bepaling in het Hebreeuws is eenvoudig een bepaling die een toestand beschrijft. Ze bevat geen handeling. Een werkwoordelijke bepaling bevat een handeling. „In de beginne schiep God de hemel en de aarde”, is een werkwoordelijke bepaling, omdat het een handeling aangeeft. De drie volgende zinnen echter zijn slechts beschrijvend. Ze bevatten geen handeling. „De aarde nu was woest en ledig; duisternis was op het aangezicht van de afgrond; de Geest Gods was zwevende (of broedende) over de wateren”. Dit zijn beschrijvende bepalingen. Zij beschrijven of bepalen het hoofd-werkwoord nader. Grammaticaal wordt dat hoofdwerkwoord ons gegeven in het derde vers: „En God zeide: Daar zij licht, en er was licht”.

N.B. Het copyright van deze vertaling van „In the Beginning” door Prof. Dr. E.J. Young berust bij „The Banner of Truth Trust”.

Leven naar Gods wil

12.

„Van den beginne” geloofchend

Het valt op dat veel andere meningen, die vandaag gehoord worden, binnen de kring van hen, die de nieuwe wegen aanwijzen, mede bepaald worden door de loochening van wat God in het begin gegeven en ingezet heeft. Ieder zal het duidelijk zijn, wat daarmee bedoeld wordt. Met het begin wordt het begin van Gods Woord bedoeld: de geschiedenis van de Schepping, zoals die in Genesis 1 en 2 naar voren komt. Er is een tijd geweest dat het binnen het Gereformeerde erf zo was, dat bij de geboden des Heeren telkens teruggewezen werd naar dat begin. Nú lijkt het wel zo te zijn alsof dit niet meer kan of men maakt dat begin zo, dat het precies past in eigen gedachte. Het is niet moeilijk om daar voorbeelden van te geven. Denk eens aan de Sabbath. Men heeft het gezegd dat we, wat er staat in de Scheppingsgeschiedenis over die dag, maar moeten zien als een latere toevoeging van een Israëliet, die wist van de Sabbath, die God bij de Horeb heeft gegeven. Het zal ook niet onduidelijk zijn, dat dit samenhangt met de loochening van het Schriftgedeelte zélf, van de eerste Bijbelhoofdstukken. Het gebeurt op allerlei manier. Men heeft het over twee scheppingsverhalen: één van Genesis 1 t/m Genesis 2:3 en één vanaf Genesis 2:4, die niet helemaal kloppen met elkaar. Of het wordt een weergave van een gelovige Israëliet, waarvan we nu de feiten niet zo behoeven te

nemen zoals ze er geopenbaard worden. In ieder geval is zo de weg gebaad om niet alles zo te nemen, zoals het er staat en worden bepaalde zaken ook scheef getrokken.

We zijn bezig met het geschrift „In liefde trouw zijn” over relaties „binnen en buiten het huwelijk”. We zouden nader ingaan op de inhoud ervan.

Het is niet tevéél gezegd dat we in dit geschrift de loochening, ten aanzien van het huwelijk, van dat begin levensgroot voor ons staat. In dat hoofdstuk: „Bijbelse visie op menselijke relaties” is dat voor de goede verstaander te lezen. Het staat er met prachtige woorden. Er staat zelfs veel over dat begin in. Toch wie er door heen ziet, weet het: hier wordt in wezen het huwelijk als inzetting Gods „van den beginne” geloofchend.

U behoeft maar een kort gedeelte te lezen en u zult het mij toestemmen dat ik niet overdrijf. „In de meer autoritaire cultuur werd de Bijbel met het oog op ethiek vooral afgetast op formele kaders. Een voorbeeld hiervan is het spreken over z.g.n. scheppingsordeningen, waarmee bepaalde stituties als het huwelijk tot een Bijbelse oorsprong herleid werden. Deze benadering heeft plaats gemaakt voor een meer inhoudelijke, waarin de nadruk kwam te liggen op de Bijbelse kwaliteit van menselijke relaties”. Wellicht is er deze of gene die zegt: ik begrijp die zin zomaar niet. Het is ook wel opvallend dat men veel moeilijke woorden nodig heeft om in een pastorale handreiking tot de gemeente te komen. Het is goed om er wat van te verklaren. Met de „autoritaire” cultuur bedoelt men: de cultuur waarin de autoriteit, het gezag spreekt. In de goede zin van het woord geloof ik dat het zo behoort te zijn: Gods Woord, Gods Wet komt met gezag tot ons leven. Welnu: in die cultuur spraken men van scheppingsordeningen, wil dit geschrift zeggen. Bepaalde inzettingen, die de schepping gegeven zijn. Dat zeg ik nog. Dat zegt u nog, die dit leest. Dat zegt ieder, die aan de Bijbel als Gods Woord vast wil houden. Nu wil dit geschrift verder zeggen: die benadering was er vroeger en nú is er een andere gekomen: de nieuwe benadering die meer let op het inhoudelijke. Eigenlijk wil dat zeggen in ons geval dat het in Genesis niet gaat over het huwelijk alleen maar over elke willekeurige relatie. Het inhoudelijke is dan dat er in Genesis bepaalde eigenschappen worden genoemd die bepalend zijn voor iedere betrekking tussen mensen. Die eigenschappen vormen dus samen de Bijbelse „kwaliteit” van welke relatie ook.

U behoeft niet te denken dat ik overdrijf, dat dit in een geschrift wordt gezegd dat namens de Gereformeerde Kerken is uitgegeven. In het vervolg wordt deze lijn zonder meer doorgetrokken. Men zou verwachten dat als er over de „Bijbelse visie op menselijke relaties” gesproken wordt dat er eerst iets gezegd wordt over het huwelijk tussen de eerste man en de eerste vrouw. Maar nee, met opzet wordt daar over gezweven of liever het woord huwelijk wordt niet genoemd als het over de scheppingsgeschiedenis gaat. Hier wordt gesproken over de „man-vrouw relatie”. En als daar iets van gezegd wordt vanuit: het is niet goed dat de mens alleen zij, Genesis 2:18, dan staat er deze opmerkelijke zin: „verder zouden we op dit punt niet willen gaan, omdat we gemerkt hebben hoe snel we vervolgens onze eigen culturele situatie in de woorden van Genesis terug lezen”.

Hier blijkt het zonneklaar dat men gewoon niet wil zeggen dat het hier om het huwelijk gaat. Voor dié culturele situatie die waarin het huwelijk zijn ereplaats heeft en andere relaties daarbuiten worden afgekeurd - vreest men. Degenen, die zeggen: hier in Genesis 2 gaat het om het huwelijk en om geen andere betrekking mogen niet aan het woord komen. Die praten te snel. Onder-tussen geeft men zo de vrije doortocht aan allen die hier rustig alle relaties in gaan vullen. Daar moeten we immers volgens dit geschrift oog voor krijgen: voor de eigenschappen voor alle relaties die in Genesis voor de man-vrouw verhouding worden genoemd.

Ten overvloede kan ik er op wijzen dat men zelf wel gevoeld heeft dat er kritiek zou komen op de wijze waarop huwelijk en andere relaties gelijkgesteld worden in dit boekje. Aan het eind van het hoofdstuk over de „Bijbelse visie op menselijke relaties” staat een sprekende zin: „Uiteraard hebben wij ons afgevraagd of ook een andere benadering van de Bijbelse gegevens moge-

lijk zou zijn, namelijk door alle Bijbelplaatsen, die betrekking hebben op het huwelijk, in een exegetische studie te verwerken". Er wordt dan aan het eind bij gezegd dat deze benadering tot willekeur kan leiden. Immers volgens deze nieuwe benadering zijn niet alle teksten normatief. Er zijn „tijdgebonden woorden” bij. Deze benadering geeft perspectief. Helaas moet hier gezegd worden: vooruitzicht om alle andere relaties, zij het onder bepaalde voorwaarden, te aanvaarden.

In het kort komt het er op neer dat dit geschrift afrekenet met de instelling van het huwelijk. Genesis één en twee spreken daar niet van. Daar kunnen we al de relaties invullen, die men vandaag al zo ontmoet. In wezen is men zo binnen de Gereformeerde Kerken in het spoor gekomen dat door veel nieuwere theologen gewezen is. Ik zeg: in wezen. Men zal grote nadruk leggen op de eigenschappen, waaraan de relaties moeten voldoen. Maar dat keert de koers van het schip niet. De koers is duidelijk: het huwelijk is één van de vele relaties.

Het moet wel diep bedroeven dat het zover gekomen is. Hoe kort is het nog maar geleden dat binnen deze kerken nog duidelijke tonen gehoord werden ten aanzien van het ethische leven? Wij konden nooit meegaan met het Verbondsidealisme. We hadden ernstige bezwaren tegen de prediking, waarin geen of nauwelijks plaats voor onbekeerden was. Toen ging het al vaak enkel om het leven van de christen zonder dat de noodzaak van de waarschichtige bekering doorklonk. Maar het handhaven van het gezag van Gods Woord en van Gods geboden waren zaken die duidelijk naar voren kwamen. En nu? Zeker er zijn nog stemmen die protesteren tegen de aanpassing aan het moderne leven. Maar het merendeel zwijgt als ook ten aanzien van het huwelijk deze ondermijnende gedachten worden gepubliceerd.

Laten we niet denken: het zijn maar enkele geleerden die met zulke ideeën komen. Alsof ze geen invloed hebben! Het is vrees ik zo, dat wat van bovenaf komt steeds meer door gaat werken. Aan zo'n geschrift gaan zich vastgrijpen, die op een ongeoorloofde wijze samenwonen en zij kunnen zich nu verdedigen: we kunnen ook zo naar Gods Woord leven. En de begrenzing die men beoogt zal niet bereikt worden. Wie het water opening geeft, kan alleen een vloedgolf verwachten. Zo werpt men een traditie weg, die beter gehandhaafd had kunnen worden. Zo werpt men de duidelijke uitspraken van Gods Woord zélf weg. De Heilige Schrift spreekt er tegen in dat we huwelijk en andere relaties op één lijn kunnen zien. Daar willen we in een volgend artikel iets van gaan zien.

D. Slagboom.

De orde des heils

1.

Het fundament

Alle heil voor tijd en eeuwigheid rust op een hecht fundament.

Het fundament van Gods verkiezende liefde! Alle verdienste van de mens valt hier buiten. Hier glanst alleen de liefde van het vrije, soevereine welbehagen Gods!

In dit verband spreekt men wel over: de vóór-verordining des heils als een werk van God de Vader, God de Zoon, en God de Heilige Geest. In God de Vader zien wij dan het centrale punt van het **willen** der zaligheid. In God de Zoon van het **verwerven** der zaligheid, en in God de Heilige Geest van de **toepassing** der zaligheid.

Deze vóór-verordining des heils zien wij bovendien vastgelegd in een Verbond, n.l. in het Verbond der verlossing of de Raad des Vredes.

Zo heeft de zaligheid van de kerk een hecht fundament, waarvan de Schrift getuigt: „Want bergen zullen wijken en heuvelen wankelen, maar Mijne goedertierenheid zal van u niet wijken en het Verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de HEERE uw Ontfermer”.

Alleen wanneer ons levenshuis, het huis onzer hope voor de eeuwigheid, op dát fundament gebouwd mag zijn, dan is er gegronde verwachting voor een zalige toekomst!

Anders niet!

aze bouwer geeft daarvan
rbeeld. Al was dat huis in
schoon, toen de stormen

en slagregens kwamen is dat huis gevallen en zijn val was groot!

Zo gaat het in de allereerste plaats om dat fundament, en dan lees ik op dat fundament: de vóór-verordining des heils!

Ik zie het Verbond des Vredes.

Ik zie het boek des levens en des Lams.

Ik denk aan het woord der Schrift:

„Evenwel, het vaste fundament Gods staat, hebbende dit zegel: De Heere kent degenen, die de Zijnen zijn”.

De vastheid van dit fundament gaat nog duidelijker tot ons spreken, wanneer wij letten ook op de **verwerving** des heils!

Het vóór-verordineerde heil, de zaligheid der kerk, moest worden **verdiend**! De rechterlijke deugden Gods moesten voldoening ontvangen. Alleen zó zou de zaligheid der kerk tot verheerlijking Gods kunnen zijn. En hoe kon dat verdienen nu geschieden?

Alleen door het werk van Christus!

Alle werk van de mens valt hier buiten!

Wij kunnen aan het recht Gods geen voldoening geven. **Wij** kunnen Gode het rantsoen niet geven. **Wij** kunnen geen penning van onze schuld betalen. Wat zal een mens geven tot lossing van zijn ziel? **Wij** maken onze schuld dagelijks groter!

Maar nu spreekt dat fundament ook over het werk van Christus! En Zijn werk, Zijn priesterlijk borgtochtelijk werk is een volmaakt werk, zó volmaakt, dat God de Vader Zijn voldoening kon uitspreken over het borgtochtelijke werk van Zijn Zoon.

Niets van de mens kan er bij; niets van de mens behoeft er bij! „En worden om niet gerechtvaardigd, uit Zijn genade, door de verlossing die in Christus Jezus is”.

De toepassing des heils

Is het werk van Christus alzo een volmaakt werk te noemen, wat betreft de verwerving des heils, dit volmaakte werk van Christus moet ook in het hart des zondaars worden toegepast!

Buiten deze toepassing staat het werk van Christus **buiten** ons!

Kunnen wij over het werk van Christus **horen**, de rijkdom daarvan **zien**, maar wij delen er niet in, het staat buiten ons bezit! De volmaaktheid van Christus' werk moet ons **deelachtig** worden gemaakt.

Beslist hier dan niet de wil of het werk van de mens?

Pelagiaan en Remonstrant antwoorden hierop bevestigend.

In de **mens** zou dan het geestelijk vermogen moeten worden gezocht de verdiende zaligheid aan te nemen of te verwerpen!

Het zalig worden of het niet zalig worden wordt afhankelijk gesteld van de wil, het werk des mensen!

Het fundament der zaligheid wordt hier miskend, onteerd, en de zekerheid der zaligheid tot een onmogelijkheid gemaakt.

De wil des mensen immers is verkeerd, al zijn werken zijn met zonden besmet, „onbekwaam”, zo zegt onze belijdenis, „tot enig zalmakend goed, geneigd tot alle kwaad, dood in zonden en slaven der zonden. En willen noch kunnen tot God niet wederkeren, noch hunnen verdorvene natuur verbeteren, noch zichzelf tot de verbetering daarvan schikken, zonder de genade des wederbarende Heiligen Geestes”.

(D.L.R. 4 : 3).

Zo is tot zaligheid ook het toepassende werk des Geestes nodig! „En niemand kan zeggen Jezus de Heere te zijn dan door de Heilige Geest”.

Het fundament der zaligheid krijgt zo al rijker en heerlijker glans, wanneer wij daarop lezen ook dit woord: de toepassing des heils!

Wij denken dan aan het genadewerk des Heiligen Geestes en tevens aan het woord: „Die zal Mij verheerlijken, want Hij zal het uit het Mijne nemen, en zal het u verkondigen”.

Een keten met gouden schalmen

Wanneer de Schrift ons de toepassing des heils laat zien, dan tekent zij ons een zekere weg, waarlangs deze toepassing geschiedt.

Wij spreken dan wel over: de weg des heils; de orde des heils.

Ook wordt wel gesproken over: de keten des heils!

Hoort u maar: „En die Hij te voren verordinerend heeft, deze heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt”.

Hier ziet u eerst het fundament: de vóór-verordining, en dan die keten met gouden schalmen: roeping, rechtvaardigmaking, heerlijkmaking.

De centrale schakel is hier de rechtvaardigmaking.

Rondom deze centrale schakel spreekt de Schrift vervolgens over de heilsweldaden van: de wedergeboorte, de bekering, het geloof, de heiligmaking. De gouden keten des heils in zijn geheel overziende, spreekt deze ons dan over: de roeping, de wedergeboorte, de bekering, het geloof, de rechtvaardigmaking, de heiligmaking, en ten slotte over de heerlijkmaking.

Deze heerlijkmaking sluit dan ook in: de opstanding uit de doden en het eeuwige leven.

Deze heilsorde is naar de eenvoudige gegevens der Schrift en niet naar het speculatieve denken van de mens. Wij doen goed ons aan die eenvoudige gegevens der Schrift te houden en dan vraagt deze orde des heils onze aandacht voor de weg waarlangs de Geest van Christus de verdienste van Christus in het hart verklaart en tot het wezenlijke doel leidt, n.l. de verzoening met God en het herstel in de gunst en de gemeenschap met God.

Van belang is in dit verband, dat na het volbrachte werk van Christus op de aarde de Geest van Christus is gekomen tot de aarde. Met welk doel?

Om Christus en Zijn volmaakt borgtochtelijk werk te verheerlijken in het zondarshart. Om zondaren in gemeenschap met Christus te brengen tot de gemeenschap met God!

Is dit doel bereikt, dan zal niet alleen de Vader, niet alleen de Zoon, maar dan zal ook de Heilige Geest kunnen spreken: Het is volbracht! Het doel is bereikt, en dan zal God Drieënig alles kunnen zijn in allen.

M. Baan.

N.B. Onze vroegere medewerker Ds. Baan schreef een aantal artikelen over de Orde des Heils. Deze zijn indertijd in De Wekker opgenomen. Het is met instemming van de familie Baan dat we ze nu een plaats geven in ons blad. Het is goed dat we op deze wijze nog weer de stem van Ds. Baan horen, die indertijd een belangrijke plaats in ons kerkelijk leven heeft ingenomen.

Driebergen

De naam van deze gemeente is de laatste dagen in veler gedachten, op veler lippen geweest. Deze gemeente neemt in het geheel van het kerkelijke leven een bepaalde plaats in.

We denken aan de Landbouwer van Driebergen, Wulfert Floor, die in de vorige eeuw zijn oefeningen hield. Deze oefeningen zijn in druk uitgegeven en worden nog door velen gelezen. En meer dan eens hoorden we ervan, dat in een leesdienst een preek van Floor gelezen werd. De plaats waar hij woonde kan nog worden aangewezen.

Maar het is niet onze bedoeling iets te schrijven over de vorige eeuw en ook niet over het kerkelijke leven in het algemeen, doch over de plaatselijke gemeente van Driebergen.

In mei 1981 bestond deze gemeente 60 jaar. Ter gelegenheid daarvan is er een gedenkboekje uitgegeven, getiteld: Zijn Naam moet eeuwig eer ontvangen, samengesteld door ouderling J. Gardenier. Ds. J. van der Vlies schreef een voorwoord. Daarin zegt hij o.a.: Voor de toekomst is onze bede: „Uw Werk, HEERE, behoud dat in het leven, in het midden der jaren, in toorn gedenk des ontfermens”.

Hiermee zijn we waar we willen wezen. Aan de geschiedenis van de gemeente van Driebergen zijn sinds de verschijning van het boekje al weer verschillende bladzijden toegevoegd. Dat kan niet aan onze aandacht voorbijgaan. Om dat te laten zien willen we enkele feiten naar voren brengen.

De gemeente werd geïnstitueerd op zondag 12 juni 1921. Op zondag 13 januari 1924 was het een blijde dag. Toen werd Ds. D.J. van Brummen als dienaar des Woords bevestigd. Hij ging in 1940 met emeritaat. Hij bleef in Driebergen wonen. Hij overleed op 29 december 1946 en werd te Dordrecht in het familiegraf begraven.

Daarna dienden de predikanten E. du Marchie van Voorthuysen, C. Smits en P. van der Bijl de gemeente van Driebergen voor

langer of korter tijd. Zij vertrokken naar elders.

Na hen kwam Ds. F. Bakker. Dat was in 1959. Ds. Bakker arbeidde te Driebergen tot zijn dood op 2 januari 1965. Hij werd slechts 45 jaar oud. Er ging een getuigenis van Gods werk van zijn ziekbed uit. Er heerste vrede in de pastorie. Het was een grote slag voor Driebergen, toen Ds. Bakker heenging, maar ook voor zijn echtgenote. Onder grote belangstelling werd hij te Driebergen begraven. Vorig jaar stierf zijn weduwe. Zij werd bij haar man begraven. Daar wachten ze samen op de dag der opstanding.

Ds. N. de Jong was de opvolger. Hij deed op 25 januari 1967 zijn intrede in Driebergen en ging met emeritaat op 1 oktober 1973. Hij bleef in de pastorie wonen en stierf op 6 juli 1980. Tevoren was zijn echtgenote in vrede heengegaan. Zij had een langdurig ziekbed. De Heere stelde haar kort voor haar dood in de ruimte. Ik ben als degene - zo sprak zij - die in Zijn ogen vrede vindt. Ds. de Jong zelf had de laatste jaren van zijn leven een pijnlijk lichaam. Meermalen moest hij naar het ziekenhuis. Er was al jaren voor zijn dood vrees, dat de Heere hem zou wegnemen, maar de Heere beloofde hem een langer leven en bevestigde Zijn woord. In het ziekenhuis versterkte de Heere hem met deze woorden: Vrees niet, want Ik ben met u; zijt niet verbaasd, want Ik ben uw God; Ik sterk u, ook help Ik u; ook ondersteun Ik u met de rechterhand Mijner gerechtigheid, Jes. 41 : 10. Die rechterhand is Christus, zo sprak hij. Nu liggen Ds. de Jong en zijn echtgenote beiden te wachten op de wederkomst van Christus, wanneer alle doden zullen worden opgewekt, de rechtvaardigen tot het eeuwige leven.

Na Ds. de Jong kwam Ds. P. Snee. Hij werd te Driebergen bevestigd op 21 maart 1974. Ds. de Jong was de bevestiger. Reeds op 22 maart 1976 ging Ds. Snee de eeuwige rust in. Niemand had dat verwacht, hijzelf ook niet. Hij bereikte de leeftijd van 59 jaar. Ds. de Jong leidde de begrafenis en zei daarbij dat hij gedacht had, dat Ds. Snee hem zou begraven. Evenals bij de begrafenis van Ds. de Jong - en ook van diens echtgenote - was er weer veel belangstelling toen de gang naar de begraafplaats moest worden gemaakt.

Driebergen bleef nu een poos vacant. Toen kwam Ds. J. van der Vlies tot Driebergen over. Slechts ruim drie jaren mocht hij daar arbeiden. Plotseling nam de Heere hem op 30 april j.l. weg. Velen werden door dit overlijden geschokt. Het was echter Gods tijd en Ds. Van der Vlies was toebereid. Hij was pas 56 jaar oud. Hij laat een ledige plaats achter in zijn gezin, in Driebergen en ook in breder kring. Dat bleek wel toen zijn aardse tabernakel aan de schoot der aarde werd toebetroefd. Ds. Van Leeuwen, die als emeritus-predikant in Driebergen woont, preekte over Openbaring 14 : 13. Na de zegen sprak Ds. B. Reinders als vriend. Deze vertelde van de laatste ontmoeting met de overledene enkele dagen voor zijn heengaan. Daarna voerde ouderling Maasse nog het woord namens kerkeraad en gemeente. Velen gingen met de stoet naar de begraafplaats. We liepen langs de graven van Ds. Bakker en zijn echtgenote, van Ds. M. Baan, die na zijn emeritaat in Driebergen was gaan wonen en daar in de Heere ontslapen is. We gingen langs het graf van Ds. Snee en kwamen in de omgeving van de plaats waar enkele maanden geleden ouderling G. Verbeek in aanwezigheid van velen begraven werd. Toen sprak Ds. Van der Vlies nog in de kerk en aan het graf. Nu werd hijzelf ter aarde besteld. Dat was indrukwekkend. Daar stond de weduwe met haar kinderen temidden van familie, gemeente en belangstellenden. Ds. Smits, die vroeger in Slie-drecht jarenlang de predikant en vriend van de overledene was geweest sprak een persoonlijk woord. Daarna zongen we op verzoek van de weduwe Ps. 89 : 8: Gij toch, Gij zijt hun roem . . .

Laten we nu aan al deze feiten niet voorbijgaan. Het moet toch treffen, dat de Heere in Driebergen weer een dienaar heeft weggenomen, die menselijker wijze nog jaren had kunnen arbeiden. Heeft de Heere daarmee niets te zeggen? zo werd gevraagd. Ja, dat is zeker: Als Gods knechten worden weggenomen wordt het volk beroofd. Driebergen is in de loop der jaren rijk bewelddigd. Daar is steeds gepredikt dat het de rechtvaardige wel en de goddeloze kwalijk zal gaan. Daar weet men nog - zoals eens een ouderling het op een classieke vergadering uitdrukte - dat men wedergeboren moet worden, dat het werk Gods in het hart gevonden moet worden.

Heeft de Heere daarmee niets te zeggen? vraag voor Driebergen, maar ook allen. Hoe groot is de behoefte ook kerken aan getrouwe dienaren, kostelijke van het snode weten te scheiden. De Heere geve de nood te gevoelen, opdat die moge uitdrijven naar de troon der genade, opdat de Heere nog arbeiders in Zijn oogst uitstote.

Tenslotte. De Heere haalt Zijn volk, Zijn knechten thuis, maar Zijn werk gaat door. De Heere Jezus heeft beloofd: Ik ben met u al de dagen tot de voleinding der wereld. En zeker zullen zalig worden allen die naar het voornemen Gods geroepen worden.

B.

Evangelisatiedag te Gent D.V. zaterdag 4 juni a.s.

Thema: „DIE IN MIJ BLIJFT, EN IK IN HEM, DIE DRAAGT VEEL VRUCHT”, Joh. 15 : 5b.

Morgenbijeenkomst aanvang: 10.45 uur

programma: Opening Evangelist H. Bor
Koorzang, zangkoor
„De Lofstem”
spreker Ds. H.C. v.d. Ent
„Geloof”

middagbijeenkomst aanvang: 13.45 uur

spreker: Ds. L.W. v.d. Meij
„Liefde”
Koorzang, zangkoor „De Lofstem”
Declamatorium „Grenzeloos”
spreker: Ds. M.C. Tanis
„Hoop”

parochie centrum „Ten berg”
Halve maanstraat St. Amandsberg.

B.

Pinksterappél te Ouderkerk aan de Amstel

De jeugdvereniging „De Kandelaar” te Ouderkerk aan de Amstel nodigt jongelui hartelijk uit voor het op D.V. Tweede Pinksterdag, dat is 23 mei, te houden Pinksterappél.

Het thema zal zijn: „De Heilige Geest als auteur”.

Drie sprekers zullen dit onderwerp vanuit verschillende invalshoeken belichten, te weten:

Ds. P. Kok (Bunschoten): „De Heilige Geest schrijft het Woord”;

Ds. B. de Graaf (Zierikzee): „De Heilige Geest schrijft in onze harten”;

Ds. P. den Butter (Middelharnis): „De Heilige Geest maakt ons tot leesbare brieven van Christus”.

Ds. A.K. Wallet zal de opening en de sluiting verzorgen. Aan de muzikale begeleiding zullen verschillende solisten en een zangkoor hun medewerking verlenen. Ook zal er veel samen worden gezongen.

De aanvangstijden zijn: 's middags om 14.30 uur en 's avonds om 18.30 uur.

De avondbijeenkomst wordt tegen 20.00 uur gesloten, zodat diegenen die van ver komen nog op een redelijke tijd thuis kunnen zijn. De plaats zal zijn: de Nederlands Hervormde Kerk te Ouderkerk aan de Amstel.

Koffie en frisdrank zijn (tegen betaling) te verkrijgen in het verenigingsgebouw naast de kerk.

De bedoeling van dit Pinksterappél is samen vergaderd te zijn rondom het Woord om ons door Woord en Geest te laten leiden.

Voor de Jeugd

Het Zonnekind 58.

Beste jongelui!

„Toen zeide Simson: Met een ezelskinnebakken heb ik een hoop, twee hopen, met een ezelskinnebakken heb ik duizend man geslagen.”

Richt. 15 : 16.

Hier zijn we weer. We hebben jullie de vorige keer beloofd dat we weer naar Simson zouden gaan kijken. Daar kom ik niet op uitgekeken. Misschien vergaat het jullie ook wel zo. Iedere keer komen er weer nieuwe gedachten naar boven. De Filistijnen zijn met hopen door hem verslagen. Ik zie ze in

en lugubere zaak.

nannen van Juda

de benen genomen. Simson is dus alleen te Lechi overgebleven. Van mensen had hij geen hulp gekregen. Van mensen moest hij die ook maar niet verwachten. Hij was geroepen de strijd alléén te strijden. En als zodanig wil ik dit Zonnekind toch nog even laten schijnen. Om dan in hem te zien die grote Zon der gerechtigheid, de Heere Jezus Christus, onder Wiens vleugelen, naar het woord van Maleachi, genezing is voor al degenen die de Heere vrezen. Als er daar van de Zon gezegd wordt dat Hij vleugelen heeft, dan worden daarmee de uitschietende stralen bedoeld. Daar kun je heerlijk onder verkeren, als de lucht onbewolkt is. Dat is in de natuur zo, dat is in het geestelijke leven ook zo. Wie dicht in de nabijheid, door het geloof, van de Heere Jezus mag verkeren, ervaart een koesterende warmte. Hij beleeft er iets van, wat Asaf zeide: Maar mij aangaande, het is mij goed om nabij God te zijn.

De Heere Jezus dan heeft de strijd alleen moeten strijden en heeft dit ook gedaan. Hij was in dit opzicht meer dan Simson, groter dan Simson. Hij heeft niet vele vijanden verslagen, maar alle vijanden. Simson had nog een ezelskinnebakken, doch de Heere Jezus Christus had zelfs dit niet. Hij hing als een machteloze aan het kruis. En daarin was nu juist Zijn kracht gelegen. Simson heeft kracht gekregen. De Heere Jezus had ze van Zichzelf. Hij was meer dan mens alleen. Hij was ook God, bekleedt met macht. En, hoe wonderlijk het ook moge klinken, als een Machteloze aan het kruis, heeft Hij alles volbracht wat tot verlossing van Zijn volk van node was. Wie nu als een machteloze in zichzelf alleen op Hem vertrouwt, mag in de vruchten van Zijn overwinning delen. Het is een nooit te doorgronden zaak, doch gelukkig degenen die achter dit geheim mogen komen.

Hij verstaat: Gij HEER', alleen,

Gij zijt

Verwinnaar in de strijd

En geeft Uw volk de zegen.

Simson, zo zeiden we de vorige keer, hadden we graag op de knieën gezien, na deze grote overwinning, om met een ootmoedig hart de HEERE te danken, voor de kracht die hem geschonken was, om met één ezelskinnebakken duizend man te verslaan. Doch in plaats dat Simson dit doet, openbaart hij zich als een hoogmoedig mens. Ootmoed is een vrucht van de Heilige Geest. Doch hoogmoed is een vrucht van het vlees. Je komt in Simson beide tegen. Doch na de overwinning krijgt bij hem het vlees weer de overhand. Dat hebben we al meer ontdekt in zijn leven. En dat is bij elk van Gods kinderen iedere keer weer te ontdekken. Na ontvangen weldaden die hen met ootmoed zouden moeten bekleden, steekt de hoogmoed steeds weer de kop op. Hierin komt openbaar dat Simson ook een kind van Adam en Eva is geweest. Want is hoogmoed eigenlijk niet de eerste zonde waarin de mens gevallen is? Hij was geschapen naar het beeld en de gelijkenis van God. Daardoor was hij een God gelijkend wezen. Hij was niet aan God gelijk. Doch hij geleek op God. Een kind kan wel op zijn vader gelijken, maar is nooit aan zijn vader gelijk. En dat stelde de duivel nu aan Eva voor. Gij zult als God wezen, wanneer je van de verboden boom eet. Dus dan gelijk je niet meer op God, maar dan ben je gelijk aan God. Dan maak je zelf uit wat goed en kwaad is. En dat geleek Eva. Zij verliet haar ondergeschikte plaats en streefde naar de gelijkheid met God. En dit werd juist haar ongeluk. Adam volgde haar op dezelfde dwaze weg en kwam ook in de ellende terecht. En daar wij nu allemaal het beeld van onze eerste voorouders dragen, zijn wij na de val allemaal van zulke ellendige schepselen. Niet de ootmoed, maar de hoogmoed is ons eigen. En de hoogmoed gaat voor de val. Dus: Op de hoogmoed volgt de val. En de nederigheid gaat voor de eer. Wil men dus geëerd worden, dan zal men eerst moeten weten wat nederig zijn is. Nederig voor God. En dat is een mens nu eenmaal van nature niet. Simson was dit ook niet.

Dat blijkt uit zijn „overwinningslied”. Want daarin komt de naam van God niet eens voor. Wel zijn „ik”. Dat klinkt er duidelijk in door. Het is „ik”, „ik” en nog eens „ik”.

Door de vertaling is er van het literaire schoon van het hebreuws wel het een en ander verloren gegaan. Want het woord dat door „hoop” en „hopen” is vertaald, kan ook door „ezel” en „ezels” worden vertaald. Zodat er dus ook gelezen kan worden: „Met

een vochtige ezelskaak heb ik een ezel, ezels verslagen. Met het kaakbeen van een ezel heb ik duizend man verslagen". Een schriftverklaarder heeft dit lied aldus proberen weer te geven om van de oorspronkelijke dichtvorm nog iets te behouden: „Met een ezelsbek sloeg ik dat ezelspek". Weer een ander vertolkte het aldus: „Met het kaakbeen van een ezel heb ik ze tot een hoop gemaakt. Met het kaakbeen van een ezel heb ik duizend man gekraakt". Doch hoe je ook wilt lezen, duidelijk is wel dat Simson een lied zingt ter zijner ere. Een ezelskaakbeen is maar een verachtelijk wapen. En de Filistijnen die door hem als ezels werden gezien, waren in zijn ogen maar verachtelijke schepselen. Ezels moest volgens de Mozaïsche wet de nek gebroken worden, wanneer zij niet werden gelost. Zie Ex. 34 : 20. En dat had Simson dan gedaan.

Hij was met dat al ver bij Ps. 44 : 2 vandaan:

*Hun zwaard deed hen dit land niet erven;
Hun arm deed hen geen heil verwer-
vern;
Maar Uwe rechterhand, Uw macht,
Heeft hun die voorspoed toegebracht.
De glans van het Godd'lijk aangezicht
Heeft hun de zege weg doen dragen;
Want Gij omscheent hen met het licht
Van Uw genadig welbehagen.*

In deze geest had Simson beter kunnen spreken. Zou zou het ook aangenamer in de oren van God hebben geklonken. Doch in plaats dat God de eer krijgt, zit hij met zijn eigen „ik" op de troon.

Dat eigen „ik" speelt dat ons allemaal geen parten? Wij hebben daar doorgaans geen erg in. Doch hoe menigmaal wordt het woordje „ik" uitgesproken, met als resultaat dat wij bewust of onbewust, niemand anders bedoelen dan alleen ons zelf. „Ik" heb een goed verstand. „Ik" heb veel gepresteerd. „Ik" heb hard gewerkt. „Ik" heb ze verdiend. „Ik" heb een goede zaak, en ga zo maar door. Zo redeneert men beslist niet alleen in de wereld. Neen, de kerkmens doet dat ook. Ja, zelfs ook het kind van God. „Ik", zegt de één, heb het zo geleerd. En „ik", zegt een ander, heb er nog meer van geleerd. En „ik", zegt een derde, ben nog dieper ingeleid. Zelfs dominees, voorgangers van het volk, weten ook goed met hun eigen „ik" te zwaaien. „Ik", zegt de een, heb zo gepreekt. En „ik", zegt weer een ander, had een volle kerk. En „ik", zegt weer een derde, trok de mensen overal vandaan. Naar mij komen ze wel luisteren. Zo kan ik nog wel even doorgaan. Wie zijn oren goed te luisteren legt, hoort dat woordje „ik" nogal eens klinken. En dat kan de vleselijke oren strelen, maar het is beslist de Heere niet aangenaam.

En wanneer wordt men nu eens van dat eigen „ik" verlost? Een zeker dichter heeft eens naar waarheid gezegd: Eerst met mijn laatste snik, sterft mijn eigen ik. En zo is het ook. Zo lang een mens op aarde is, heeft hij met zijn vlees te strijden. En gelukkig wanneer de strijd tegen het vlees gekend wordt. Want dan is dat een bewijs, dat in de zodanigen ook de Geest aanwezig is. Let wel: Tegen het vlees strijden, is nog wat anders dan over „het vlees" praten. Want dat komt ook voor. Men praat dan over het vlees. Men scheldt zelfs op het vlees. Doch inmiddels wordt het vlees goed in ere gehouden.

Beste vrienden, hoe nodig is het toch dat we iedere keer overal maar weer aan ontdekt worden. En als we er aan ontdekt worden dat we zulke „zelfbedoelers" zijn, gaan we het vlees kruisigen. Doch dat is een menselijk onmogelijk werk. Daar moet iedere keer God weer aan te pas komen. Dat is bij Simson ook gebeurd. Heel wat middelen staan Hem daartoe ten dienste. Doch dat laten we voor ditmaal maar rusten om het te bewaren tot een volgende keer.

Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Boekbespreking

Boeken van Den Hertog b.v.
Houten / Utrecht

tel. 03403 - 3434, postbus 2421, 3500 GK Utrecht

1. **Twee wegen** door Ds. Joh. van der Poel. Dit boek is in vierde druk verschenen. Het bevat enkele preken van Ds. Van der Poel, die nu in de triomferende kerk is, en verder wat mengelwerk. We vinden in alles de schrijver terug, die op een hem eigene wijze het Woord des Heeren bediende. Hij heeft geen theologische opleiding ontvanger

was met singuliere gaven bedeed. Er kunnen aanmerkingen worden gemaakt op zijn exegese en op zijn werk. Hij was zich dat bewust. Hij had waardering voor anderen, ook uit andere kerken. Hij was gunnend en welmenend. Moeite en verdriet zijn hem niet gespaard. In het boek komt een ziekenhuis-meditatie voor, waarin hij o.a. zegt dat hij voor de 20e keer in een ziekenhuis ligt. Hij is vele malen geopereerd. Hij heeft ook levens-leed meegemaakt. Maar hij is nu de strijd te boven. Ds. W.C. Lamain schreef een begeleidend woord en ouderling D.E. de Kruijff van Groenekan een Woord vooraf. Dit boek zal zeker zijn weg wel weer vinden. Het telt 192 blz. en kost gebonden f 23,50.

2. **Medeburgers der heiligen** door Ds. C.G. Vreugdenhil.

De ondertitel van dit boek luidt: Een jonge zendingskerk op weg naar de volwassenheid. De schrijver van het boek is zendingspredikant van de Gereformeerde Gemeenten, werkzaam op Irian Jaya. Dit boek sluit aan bij zijn vorige boek: Maar nu nabijgekomen, dat in 1978 verscheen. Daarin heeft Ds. Vreugdenhil een stukje van de zendingsgeschiedenis op Irian beschreven, zoals dat vanaf het prille begin zich heeft ontwikkeld. Het werk is doorgegaan. In dit tweede boek ontvangen de lezers zoveel mogelijk informatie over het zendingswerk. Nieuwe ontwikkelingen op het zendingsveld worden beschreven.

Ds. Vreugdenhil heeft met dit boek de kerk een grote dienst bewezen. Hij schrijft vlot en wanneer je eenmaal begonnen bent met lezen kun je moeilijk ophouden. Het boek laat zien de zegen en de moeilijkheden en teleurstellingen, die ondervonden worden. Zulke boeken moeten de liefde tot deze arbeid levendig houden en het gebed er voor vermeerderen. De zendingsarbeiders en -sters moeten zich veel onzeggen en zich voortdurend opofferen.

Het boek telt 335 blz. Het is verlucht met kaartjes en foto's. Het kost gebonden f 39,75.

3. **Neem de wacht des Heeren waar:** Drs. A. Vergunst.

Dit boek van 334 blz. bevat een korte levensbeschrijving van Drs. A. Vergunst en een keus uit hetgeen hij geschreven en gesproken heeft. De titel van het boek is ontleend aan hetgeen hijzelf eens schreef in een meditatie naar aanleiding van Numeri 9 : 23. Drs. Vergunst was van 1950 tot 1981 predikant van de Gereformeerde Gemeenten. Hij diende verschillende gemeenten, ook in de Verenigde Staten, laatstelijk de gemeente Kalamazoo in Michigan. Hij nam een vooraanstaande plaats in de Gereformeerde Gemeenten in en ging op 55-jarige leeftijd de eeuwige rust in, dus nog in de kracht van het leven. Hij had ook onder ons een goede naam. We hebben hem persoonlijk gekend en verschillende malen contacten met hem gehad. Hij heeft gewerkt zolang het dag was. Ook hier is weer gebleken dat Gods wegen hoger zijn dan onze wegen en Gods gedachten hoger dan onze gedachten.

Ds. A. Elshout zegt in zijn inleiding o.a.: Ds. Vergunst putte de lust en de kracht om de wacht des Heeren waar te nemen uit de Persoon, het borgwerk en het voorbeeld van de ons van God gegeven Zaligmaker Jezus Christus. Zonder Hem kon hij en kunnen wij niets doen. Die Zaligmaker volbracht Zijn kracht ook in de zwakheid van Ds. A. Vergunst en maakte hem tot wat hij was. Het was de begeerte van onze broeder om te spreken, te preken en te schrijven over de bekwaamheid, de gewilligheid en de getrouwheid van Jezus Christus, Gods Zoon, om zondaren zalig te maken. Telkens weer wees hij op de geluksstaat van allen die naar de reine leer van Gods Woord al hun kracht en hulp van de Heere verwachten tot het verkrijgen van wijsheid van God, rechtvaardigmaking, heiligmaking en volkomen verlossing.

Het boek is in verschillende rubrieken ingedeeld en wel als volgt:

1. Korte levensbeschrijving door zijn broer Ds. E.F. Vergunst.
2. Tot opbouw van de kerk des Heeren.
3. Naar de regel van de kerk des Heeren.
4. Vreemdelingschap en maatschappelijke betrokkenheid.
5. Om het welzijn van de kerk.
6. Het getuigenis van de kerk der Reformatie.
7. Dankszegging en zoenings.

Ds. Vergunst heeft een bibliografie van zijn werken en op allerlei publikaties de aandacht willen vestigen, maar we zouden licht

te breed worden. Daarom willen we slechts een tweetal artikelen die in dit boek zijn opgenomen apart noemen.

Allereerst willen we wijzen op het artikel Ultra-Gereformeerd. Het is een lang, principieel betoog, waarin Drs. Vergunst de Gereformeerde Gezindte verdedigt tegenover de aanval van Prof. Dr. A.A. v. Ruler in een uitgebreid artikel, dat zijn laatste artikel werd, opgenomen in het tijdschrift **Wapenveld** onder de titel „Ultra-Gereformeerd en Vrijzinnig". Het artikel van Drs. Vergunst is van blijvende waarde.

We noemen in de tweede plaats het artikel: Onze houding ten opzichte van de media. Dit artikel hebben we met veel instemming gelezen. Het zou goed zijn wanneer voorstanders van de moderne media dit artikel lazen om er hun winst mee te doen. De gevaren zijn hier levensgroot.

Ds. Vergunst is niet meer. De Heere blijft. Zijn werk gaat door. Het is goed dat het leven en de arbeid van de overleden prediker in herinnering blijft, maar dan alleen opdat de Heere daarin verheerlijkt wordt, want alles getuigt van de genade Gods.

Deze uitgave kwam tot stand in samenwerking met de Jeugdbond van de Gereformeerde Gemeenten. Het boek is keurig uitgegeven. Het kost tot en met 31 mei 1983 f 29,50. daarna f 34,50. Men haaste zich dus.

4. **De plichten der ouders,** door Jac. Koelman.

De volledige titel is: De plichten der ouders in kinderen voor God op te voeden. Het boek verscheen voor het eerst in 1679, dus ruim drie eeuwen geleden. Het boek is daarna meermalen herdrukt. Het is nu herschreven door C. Bregman en zo opnieuw uitgegeven. Dit herschrijven geschiedde om het boek weer goed leesbaar te maken voor de Nederlander van de twintigste eeuw. Bregman heeft zijn uiterste best gedaan om zo dicht mogelijk bij het origineel te blijven.

Koelman is onder ons bekend. Hij behoorde, zegt Bregman, met Willem Teellinck, Gisbertus Voetius en Jodocus van Lodenstein tot de meest bekende en vooraanstaande mannen der Nadere Reformatie.

In een inleiding schrijft Bregman kort over het leven van Koelman en de Nadere Reformatie. Daarin zegt hij ook dat het belangwekkende van dit geschrift vooral hierin schuilt, dat het één der weinige gereformeerde opvoedingsgeschriften is uit de 16e en 17e eeuw.

Bregman vraagt: Wat was nu het doel dat Koelman met de uitgave van dit tractaat voor ogen stond? Hij antwoordt: Kort gezegd is dit: ouders wijzen op hun uiterst verantwoorde-lijke taak om hun kinderen tot godzaligheid te brengen.

Koelman schrijft zelf in zijn Opdracht aan de gemeente van Sluis in Zeeuws-Vlaanderen, waar hij dienaar des Woords is geweest: Eén van uw belangrijkste taken is om **zorg te dragen voor een geheiligde opvoeding van uw kinderen voor God.** Hierin mag u niet nalatig zijn, opdat de Heere al vroeg door uw kinderen verheerlijkt worde. Dit zal u veel troost geven in uw leven en sterven.

Na een ernstig woord tot de ouders, de onderwijzers en de onderwijzeressen om de kinderen voor de Heere op te voeden, en nog een korte uiteenzetting van het voornemen van de schrijver volgen er tien hoofdstukken, waarin de stof verdeeld is. Het eerste bevat enige regels voor de ouders ter voorbereiding van een goede opvoeding der kinderen, en het tiende regels voor de ouders, om goed te zorgen voor het lichaam en voor de lichamelijke en uitwendige conditie van hun kinderen. In de tussenliggende hoofdstukken behandelt Koelman systematisch alles wat met zijn onderwerp te maken heeft. Koelman zegt in dit boek veel dat ook in onze dagen wel ter harte mocht worden genomen. *Laten ouders het lezen en daardoor opgewekt worden om naar hun roeping te handelen.* Maar laten ook jonge mensen er lering uit trekken. Het vraagstuk van gezag en gehoorzaamheid wordt in het licht van Gods Woord bezien.

Een enkele opmerking. Op blz. 47 staat, dat de Heere verliest en bemint vrij die Hij wil. Dat moet natuurlijk zijn, dat Hij verkiest wie Hij wil.

Het boek telt 190 blz. en kost gebonden in geplastificeerde meerkleurenomslag f 7,50.

5. **Thomas Shepard** door B. Florijn.

Dit werk van 176 blz. gaat over het leven, de tijd, de vrienden en het werk van deze prediker, die geleefd heeft van 1605 tot 1649. In een Woord vooraf zegt de schrijver o.a.: Het is vanzelfsprekend, dat de beschrijving van het leven, de tijd en de vrienden van Mr.

Thomas Shepard iemands krachten verre te boven gaan. Wij missen de Godzaligheid, die zij mochten ontvangen. Wij vermogen niet in te dringen in hun wond're, tere Godsvrucht. Wij missen de onderscheiden kennis, die zij bezaten. Verder dan een pogen kunnen wij niet komen, zodoende is dit boek zeker een mislukking. Wie werd zo ingeleid in de verborgenheden en liefde des Almachtigen, in de liefde des Zoons en des Heiligen Geestes als Mr. Shepard en zijn schoonvader Mr. Hooker? Elke zin, die zij schreven was een eeuwigheid en is ontstaan als door een mogen blikken in de geheimenissen des Heeren. Het zijn wonderen, met diep ontzag te melden, neergeschreven, geleid door de onuitsprekelijke genade des Heeren. Zo mocht Mr. Shepard ontzaglijke boeken schrijven, die niet alleen ontzettend waren tot verschrikking, ontdekking en onderscheiding, maar die daarin ook hun wonderlijke blijdschap vertoonden.

Uit het bovenstaande en uit het hele boek blijkt dat de schrijver Mr. Shepard zeer hoog zag. We willen niets te kort doen aan de betekenis van Shepard en zijn vrienden, maar we hadden wel graag gezien, dat Florijn wat meer afstand van hen genomen had en henzelf uit hun leven en werken naar voren had laten komen. Daartoe was wel nodig geweest ook de werken van Shepard en anderen meer te laten spreken. Florijn haalt er wel iets uit aan, maar slechts ten aanzien van enkele punten. Florijn laat hen o.i. te veel zien door zijn eigen bril. De schrijver had de tijd van deze mensen wat breder kunnen beschrijven en hen in het licht daarvan kunnen plaatsen. Dan hadden we wellicht meer inzicht gekregen in de levensgang, de arbeid en de opvattingen van Mr. Shepard en anderen. En dan was er zeker nog plaats geweest voor een afzonderlijk hoofdstuk, waarin de schrijver een eigen beoordeling had gegeven bij het licht van Gods Woord.

Het boek is lezenswaardig, maar het had ons meer kunnen bieden. Het kost gebonden in geplastificeerde vierkleurenomslag f 22,50

Boeken van Uitgeverij Stark - Texel
postbus 302, 1794 ZG Oosterend

1. **Toch gered** door J.W. van den Berg.
I.A. Kole schreef een voorwoord onder de

titel: Even inpraten. We nemen dat hier over: De schrijfster richt zich in haar boek in eerste instantie tot de jongelui van twaalf tot achttien jaar. Met de bedoeling dat iedereen die met hen te maken heeft over hun schouders meeleest.

Uit het boek wordt duidelijk dat er veel voorstudie gemaakt is en dat de schrijfster zich bijzonder verdiept heeft in allerlei vormen van occultisme, zoals: waarzeggerij, toverij, hypnose, drugs, alcohol en de satansgodsdienst. De aantrekkingskracht die er juist van deze vormen van demonische verleidingen uitgaat op onze jonge mensen, is het centrale thema van het boek.

Het geheimzinnige lokt en daagt uit. Een derde klas van een Christelijke MAVO wordt gevolgd in de school en daarbuiten. Een bezoek op de kermis aan een waarzegster brengt de hoofdpersoon, Henk van Wingerden, binnen het demonische krachtenveld en zorgt ervoor dat hij steeds meer vervreemd van thuis, de kerk, en de omgeving. Henk wordt door een hypnotiseur geschaduwd en is als „was" in zijn handen. Hij wordt betrokken in de drugsmokkel en in de satansgodsdiensttoefeningen: een speelbal in de handen van de duivel. Aan de andere kant vermag het gebed van de Kerk des Heeren meer. Na veel omzwervingen, met de hulp van het maatschappelijk werk, de politie enzovoorts, komt Henk weer thuis.

Het boek is samengesteld uit een aantal authentieke ervaringen en door de schrijfster tot een verhaal gemaakt. Een verhaal, dat zo boeiend geschreven is, dat het je niet meer loslaat. Het bevat niet alleen een waarschuwing aan onze jonge mensen, maar ook aan de ouderen om niet roekeloos om te springen met het leven en de gaven die God als Schepper aan ons toevertrouwd heeft. Een goede analyse van de tijd waarin wij leven, maar ook 'n boek dat ons laat zien dat we wel in bezet gebied leven, maar dat de overwinning van de God van hemel en aarde vast ligt.

Tot zover I.A. Kole. We hoeven daar niets aan toe te voegen.

Het boek telt 172 blz. en kost als paperback f 12,50.

2. **Abortus provocatus in vraag en antwoord** door B.J. Zijl.

Dit is een belangrijke uitgave. De schrijver is als voorlichtingsfunctionaris verbonden aan de VBOK (Vereniging ter Bescherming van het Ongeboren Kind). Hij heeft al meer op dit gebied gepubliceerd en hij doet dat op een principiële wijze, die onze instemming moet hebben.

De schrijver zegt in zijn inleiding o.a.: In de afgelopen jaren ben ik in de gelegenheid geweest vele honderden voorlichtingsbijeenkomsten over dit onderwerp te verzorgen. Voorlichtingsbijeenkomsten voor een zeer uiteenlopend publiek. Tal van vragen werden er gesteld. De meest voorkomende vragen zijn in dit boek bijeengebracht en beantwoord. Daar waar zinvol worden de antwoorden ondersteund door artikelen uit kranten, tijdschriften en andere publicaties.

Zijl laat aan het hoofdgedeelte van dit werk een hoofdstuk voorafgegaan, waarin hij schrijft over de betekenis van de voorlichting.

Dit boek is belangrijk voor leraren, jeugdleiders enz. Het telt 179 pagina's en kost als paperback f 12,50.

3. **Klein maar dapper** door L. Janse.

In een serie onder deze naam gaan ongeveer 16 boekjes verschijnen. De eerste vier ontvingen we van de uitgever. Ze heten: Bokkie, Kwak, Jumbo en Piep en gaan over dieren bij wie deze namen behoren. De schrijver laat de dieren zelf aan het woord en weet dat op een voor kinderen spannende wijze te doen. De boekjes zijn voor kleine kinderen geschreven. Overal waar we de boekjes opslaan staat links de tekst en rechts een tekening. De tekeningen zijn in het algemeen wel goed, maar niet altijd zijn ze in overeenstemming met de tekst. De boekjes, 48 pagina's groot, zijn keurig uitgegeven en kosten gebonden f 5,95 per stuk.

Nog een enkele opmerking wat betreft de rug van de boekjes. Laat er bij de verdere deeltjes in deze serie voor gezorgd worden, dat de opschriften op de ruggen geen dansend beeld geven, maar een strakke lijn.

B.

De kerkeraad der Chr. Geref. Kerk te Nieuwpoort geeft met leedwezen kennis van het plotseling overlijden van haar oud-herder en leeraar

Ds. J. van der Vlies

Hij heeft 9½ jaar onze gemeente mogen dienen en ons de Woorden des Eeuwigen Levens mogen voorhouden. De Heere heilige deze roepstem aan ons aller hart. Rom. 8 : 1a.
Sterke de Heere mevrouw van der Vlies en de kinderen.

Namens de kerkeraad;
voorzitter: T. Benschop
scriba: J. Bassa

Nieuwpoort, 30 april 1983.

□ „Repos Ailleurs" te Driebergen, RUSTOORD voor eenzaam, herstellen, oververmoeiden en zij die, binnen eigen kring, er eens uit willen of moeten. Houdt u Gods Dag in ere en bent u afkerig van t.v. e.d., belt u dan eens 03438 - 12466.

Wel eens op
TEXEL
geweest?

Beslist de moeite waard. Bos, duinen, zee, vogelbroedplaatsen, visgelegenheden, etc., en ... rust.

U kunt op
'DE VERRASSING'
gebruik maken van volledig pension voor groot en klein.

Prijzen v.a. f 270,- p.w. Of u kunt kiezen voor een bungalow met alle comfort of sta-caravan.

Voor 60-plussers speciale voor- en naseizoenprijzen.

Vraag vrijblijvend onze kleurenfolder aan.
Tel. 02223-661 of 391.

Uitgeverij
Boekhandel
G. KOOL

Het adres voor
al Uw goede boeken

Stationssingel 50
Tel. 08385-13978
Postbus 177
3900 AD Veenendaal

16-jarige jongen zoekt in Boskoop of omgeving een kosthuis.
Chr. Geref. of Ger. Gemeente.
Tel. 01870 - 2594.

Plaats uw
advertenties
in
BEWAAR HET PAND

Zenuwachtig?

Geheel plantaardige zenuwtabletjes! Werken rustgevend en ontspannend. Kuur voor een maand 20,-.

Tevens uit voorraad leverbaar meer dan 40 kruidenmengsels. O.a.: hoge bloeddruk, slapeloosheid, vernauwde bloedvaten, spataderen, hoofdpijn, migraine en zenuwen. Kuur voor een maand 15,-.

NIEUW. Nu behalve de soorten vermagering, vochtafdrijvend en zenuwen, nu ook hoge bloeddruk, reumatiek en vernauwde bloedvaten in **tabletform** verkrijgbaar. Kuur voor een maand 20,-.

DROGISTERIJ

Sikking

Barrevoetstraat 5, 2011 WL Haarlem. Tel. 023-312882
b.g.g. 023 - 324606. Postgiro 190609

STICHTING REF. HULPAKTIE
WOORD EN DAAD. GIRO 30.20.900.

Samen zorgen voor voedsel, christelijk onderwijs, leprozenhulp.

Postbus 560, 4200 AN Gorinchem.
Tel. 01830 - 32550.

GBS-BIJBEL
voor evangelisatie-
doeleinden

Deze complete Bijbel, in de niet gereviseerde **STATENVERTA-LING**, wordt tegen kostprijs - uitsluitend rechtstreeks - geleverd aan evangelisaties, stichtingen en verenigingen die zich inzetten tot het verspreiden van de Heilige Schrift.

Handzaam formaat, 10,5 x 16 cm, in stevige buigzame geplastificeerde koft met zilveropdruk, 1362 pagina's, met woordenlijst en overzicht van geldsoorten, maten en gewichten, prijs **f 12,50**

Voor minder geld dus een 'echte' Bijbel.

Voor gratis verspreiding of levering tegen gereduceerde prijs kan een beroep gedaan worden op het **VERSPREIDINGS-FONDS** van de **GEREFORMEERDE BIJBEL-STICHTING** om hierin eventueel tegemoet te komen. Te bestellen (portvrij) bij de

GEREFORMEERDE
BIJBELSTICHTING

ANTWOORDNR. 18 3300 WB DORDRECHT

1958 - **25 jaar** - 1983
Woninginrichting
en stoffering

Meubelen en
bedekking
Gordijnen -
zonwering enz.

Vrijblijvend komen wij
bij U aan huis met onze
stalen collecties.

Bel ons eens voor een
afspraak.

Beleefd aanbevelend
B. Elderkamp
Frankenoord 17
Rotterdam
Tel. 010 - 823487